

Noppeid ja nupukesi noortekast

Lahe Koolipäev

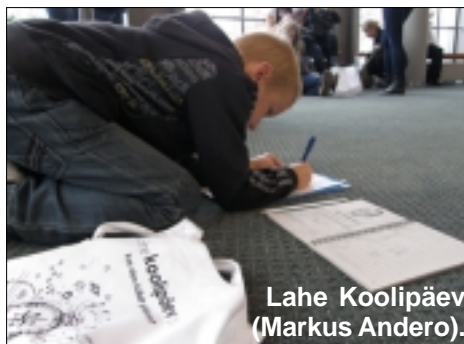
3. novembril toimus Pärnu Kontserdimajas järjekordne noortekonverents „Lahe koolipäev“. Seekord oli osa võtnud rekordarv noori - ligi 700 noort üle Eesti. Ka muhulaste esindus oli rekordiline: noortekeskuse pundis oli kokku 15 noort.

Lahedal koolipäeval olid õpetajateks-loengupidajateks sellised tuntud inimesed nagu Raul Rebane ja Gerd Kanter, Mart Noorma, Laura Pöldvere, Aleksei Turovski, Ago Anderson, Sepo Seeman ja David Vseviov. Kogu päeva vedas, nagu ikka, Märt Treier.

Hea Eeskuju 2011

Sarnaselt eelmisele aastale tunnustas Muhu Noortekeskus ka tänava Muhu Põhikooli kodanikupäeva aktusel aktiivset Muhu inimest tänukirjaga Hea Eeskuju 2011.

Plaan kooliga üheskoos kodanikupäeva tähistada tekkis pedagoog

Lahe Koolipäev (Markus Andero).

Evi Männikuga 2010. aasta sügisel. Sellele plaanile on hoogu juurde andnud noortekonverents Lahe Koolipäev, kus muude huvitavate tegevuste hulgas on ka üle-Eestilise Hea Eeskuju väljakuulutamine.

Sel aastal sai Hea Eeskuju 2011 tiitli Muhus tubli mees, kel nimeks Aare Luup. Aare on aktiivselt noortekeskuse tegemistega end kursis hoidnud, käis mitmel noortevolikogu koosolekul ning on ka noortekeskuse üritustel osalenud.

Kurt Vonneguti parafraaseerides ja järgmisele 2012. aastale mõeldes lisan siia uueaasta soovi kõigile noortele ja noortemeelsetele:

Uueks aastaks soovin meile **m e e l e k i n d l u s t** leppida asjadega, mida me muuta ei

saa, julgust muuta asju, mida me muuta saame, ja tarkust nende vahel alati vahet teha!

Jõudu headele eeskujudele!

Luulepäev

26. novembril, kodanikupäeval, toimus noortekeskuses luulepäev. Kohal oli paarkümmend noort nii meilt kui mujalt. Üllatusena ja täiesti juhuslikult olid mitmel noorel luuletajal oma luulevarasalvest võtta ka kodanikuteemalisi luuletusi. Luuleõhtu sai teoks tänu MTÜ Hea On Olla tublidele noortele. Luuletustele lisaks sai maitsta häid kooke, kuu-

lata muusikat. Kuna kaamera surises, loodan lähiajal ka luulepäeva tutvustava video kokku monteerida.

Fotokonkurss „Lemmik“ ja konkurss „Taevas“

Noortekeskus korraldas fotokonkursi „Lemmik“. Osa võisid võtta kõik huvilised vanusele või noorusele vaatamata. Kokku laekus üheistkümmelt autorilt kokku 20 tööd.

Publiku lemmikuteks osutusid Piret Korvi, Kertu Kupitsa, Olari Sööt'i, Hendri Maisalu ja Karoliine Kaljuste tööd. Kõik tööd rändavad Muhu Noortekeskuse seinalt edasi Tiiri Noortekeskusesse, kus toreda kokkusattumise läbi käib just praegu samanimeline konkurss.

Meie noortekas on aga uue konkursi aeg. Sel nimeks „Taevas“ ja osa võivad jälle võtta kõik huvilised. Suuri piiranguid selle teema lahtimõtestamisel tegema ei hakka; kes aga soovib täpsemalt teada, see leiab küsimustele vastused ikka noortekast.

Jutt jätkub lk 7.

Hingedeaja õhtu Muhu Muuseumis

Kadripäeva õhtul süüdati Muhu Muuseumi kontoriruumides kaminasse tuli, laudadel küünlad ja õues laternad lahkunud muhulaste auks ning hubase meeleolu loomiseks. Ühisesse ringi kogunes paar-kümmend inimest, et kuulata imelisi kandlelugusid, mida esitasid Marii Keerd ja Liisa Paiste. Et kannel on maagiline pill, seda tundsid mitmed kohalviibijad ja kinnitas ka tüdrukute kandleõpetaja Õie Pärtel.

Hingedeaja uskumustest ja kommetest muistsel ajal Saaremaal ja Muhus rääkis muuseumi teadur Eda Maripuu. Mis on hing, elu ja surm luterliku kiriku seisukohalt,

sellest kõneles Aare Luup, vastalitud Muhu Katariina koguduse õpetaja. Põhjaliku ettekande kehast, hingest ja vaimust õigeusu kiriku veendumuse kohaselt tegi ülepreester Andreas Pöld.

Õhtu jätkus aktiivse vestlusringiga tassi kohvi ja tükikese kringli juures, teemadeks usuküsimused, kirjandus, kristluse ja islami suhted Euroopas, muhulaste igapäevaelu. Korraldajate rõõmuks ei tahtnud keegi ära minna, ehkki väljas oli juba sügav pimedus.

Üheskoos veetsime hingepuudutava õhtu. Tänan väga kõiki esinejaid ning kuulajaid!

Meelis Mereäär
juhataja kt

Lasteaia jõulud

Jällegi on lõppemas üks tegus aastaring ning päkapikud hakkavad tublide tegijate akende taga piiluma ja nende sussidesse üllatusi kandma. Paistab, et lasteaia on nii suuri kui ka väikesi tublisid olnud, sest novembrikuu viimasel esmaspäeval oli meie õuel kohe päris suur hulk päkapikke, kellega koos käisime rongkäigus ja jagasime niiviisi Liiva rahvale esimest jõulurõõmu. Algas ju advendiaeg ja jõulutegemised saavad kõikjal hoogu. Lapsed õpivad usinasti laule ja luuletusi pidudeks, kaunistavad oma rühmaruume; samuti valmistusime laste jõululaadaks, mis toimus 9. detsembril koolimajas. Lisaks sellele tehakse ka üllatusi oma vanematele ja meie maja headele abilistele, tänu kellele meil on oma ilusas ja mõnuses majas tore olla.

Kogu meie lasteaia pere tänab ja soovib kaunist jõuluaega ning head uut aastat lastevanematele; kõigile neile, kes olid seotud suviste remonditöödega ja liiklusväljaku rajamisega; sõpradele, kellega pidevalt koostööd teeme; headele inimestele, kes on meie toidulauda rikastanud kõrvitsate ja teiste aiaviljadega.

Oleme tänulikud Külasema külaseltsile eesotsas Malle Mätase-

Advendiaja algus Liival.

Muhu kooli pildikogust.

ga, kelle eestvõtmisel toimus heategevuskontsert. Suured tänud ja pikad paid ka neile muhulastele, kes seda vaatama tulid ja sel moel osalesid lastele uue televiisori ostmises.

Kauneid jõule
kõigile muhu elanikele!

Meeldetuletuseks kõigile lastevanematele, et Jõuluvana külastab lasteaeda sel aastal kolmel päeval:

19. detsembril kell 15.00 „Oravate“ rühma ja **kell 16.30** „Siilide“ rühma,

20. detsembril kell 11.00 toimub koduste laste jõulupidu ja

22. detsembril kell 9.30 „Jänkude“ rühma jõulupidu.

Reet Hobustkoppel

Raamatututvustus

Meie pere suvitab igal aastal Muhumaal, kus lapsed võivad taluõues vabalt tegutseda. Igal õhtul loeme lastele muinasjutte.

Muhuteemalise lasteraamatu kirjutamise mõte tuli meil abi-kaasaga poolteist aastat tagasi. Lapsepõlv on vahva aeg nii lastele kui ka lastevanematele. Kui lapsevanem ei suuda enam kogetud rõõme ja lugusid endale hoida, siis tulevadki lood nagu iseenesest. Vaja on need ainult kirja panna.

Poole aasta pärast oligi mul käsikiri valmis, aga majanduskriisi

ajal ei olnud kirjastused suhteliselt tundmatu autori teksti avaldamisest huvitatud. Nii tuligi ise kirjastada. Otsisin toimetajat ja õde Ulvi soovitas mul pöörduda Signe Siimu poole. Kunstnikuna on mulle illustratsioonid olulised. Signele meeldisid mu joonistused. Ta kutsus kujundajaks Merike Arbeti ja nii see töö lahti läkski. Siinkohal tahaks neid veelkord tänada. Signel on väga hea huumorimeel. Ühelt poolt me püüdsime igatüki teha oma tööd maksimaalselt hästi, teiselt poolt oli meil kogu aeg lõbus.

Mind huvitas kunstnikuna, kuidas on võimalik muhu lastejutte illustreerida, et oleks ilus ja lõbus ühekorraga. Kuidas saaks tuua muhu muustrid laste fantaasia-maailma? Näiteks iirlased on lõbusate muinasjuttude abil oma maad edukalt tutvustanud kogu maailmas. Muhumaad või iga teist maad võib ju samamoodi reklaamida.

Lehekopli Urmas

Raamatut saab osta Kiiskarist ja Muhu Vallavalitsusest.

Rahvaloendus hakkab vastuseid otsima

31. detsembril algab eesti üheteistkümnes rahva ja eluruumide loendus, mis lubab selgust luua paljudes tähtsates küsimustes Eesti elanike kohta. **Selleks, et tulemused täpsemale vastamine igale Eesti elanikule kohustuslik.**

„Loendusel osalemine on tööpoolsest kohustuslik. Ainult siis, kui meil on täpne ja ajakohane statistika meeste ja naiste arvust ning erineva vanuse, hariduse ja elukutsega inimeste paiknemisest, saame oma ühiskonnale seada mõistlikke tulevikusihte,“ rääkis Lääne-, Saare- ja Hiiumaa ringkonnajuht Malle Lehtma.

Rahvaloendus on ainus võimalus vajalikke andmeid saada ja seetõttu on loendusel osalemise kohustus kirjas ka riikliku statistika seaduses. Loenduse metoodikajuh, Tartu Ülikooli emeriitprofessor Ene-Margit Tiidu sõnul pole selles midagi uut – juba 1922. aastal, kui toimus iseseisva Eesti Vabariigi esimene rahvalugemine, oli küsimustele vastamine kohustuslik. „Tol ajal öeldi ka, et rahvalugemine annab rahvale silmad ning et rahvas, kel puuduvad rahvalugemise andmed, ei tunne iseennast. Need on minu arvates igati ilusad mõtted, mis sobivad ka tänasesse päeva,“ rääkis Ene-Margit Tiit. „Kasutatagem siis seda võimalust, mis meil on ja anname ka tänasele Eestile silmad, et näha, millised me tegelikult oleme.“

Vastused ainult statistika tegemiseks

Ringkonnajuht Malle Lehtma teab, et kohalikud inimesed on loenduse eel juba väga põnevil – kui palju meid siis ikkagi on.

Rahva ja eluruumide loendus 2011

* NB! Loendusmoment on 31. detsember ehk kõik rahvaloenduse andmed kogutakse 31. detsembri seisuga.

* **E-loendus:** 31. detsember 2011 – 31. jaanuar 2012

* **Küsitlusloendus:** 16. veebruar – 31. märts 2012

* **Rahvaloendaja** näitab alati töötõendit, kannab salli ja sinist kohvrit, Teie palganumbrit ei küsi ja enne 16. veebruari Teid loendama ei tule.

* **Tulemusi** avaldatakse alates 2012. aasta maist.

* Rahvaloendusel osalemine on kohustuslik.

„Loendusel kogutud andmed aitavad hiljem ju vastata nii paljudele olulistele küsimustele. Inimeste paiknemise järgi saab näiteks teada, kas teede ja ühistranspordivõrk vastab inimeste vajadustele, milliste sotsiaalteenuste järgi hakkab eri piirkondades vajadus tekkima,“ tõi ringkonnajuht vaid mõned näited selle kohta, miks loendus on meile kõigile vajalik.

Neile ja teistele tähtsatele küsimustele vastamiseks on vaja üksnes statistikat. See tähendab, et **loendusel kogutud isikuandmed on kaitstud** ja neid ei anta edasi kolmandatele osapooltele. Ka riigiasutustele mitte. „Rahvaloendusel esitatud andmetest kellelegi mingeid õiguslikke tagajärgi küll kindlasti ei tule,“ ütles Malle Lehtma. „Neid andmeid ei anta mitte kellelegi edasi ja statistika tegemisel eraldatakse vastustest ka inimeste isikuandmed. Seega ei pea

keegi ka kartma, et muutuks tema sissekirjutus, sotsiaaltoetused või pensionimaksed.“

Esimest korda saab e-loendada

Selleks, et andmete kogumine oleks kõigile võimalikult mugav, on loendajate käsutuses sülearvutid ja päris esimest korda võimalik end ka ise interneti teel loendada. „Rahvaloendus algabki 31. detsembril just e-loendusega, kus terve kuu jooksul on võimalik kõigile küsimustele vastata hoopis internetis,“ rääkis ringkonnajuht Malle Lehtma. „Eks see on ju teada, et meie inimesed on võib-olla natuke häbelikud ja ei taha võõrale inimesele endast kuigi palju rääkida. Seepärast ongi väga mugav, et igatüki, kel ID-kaart või pangakoodid olemas, võib loendusankeeti täita ka täitsa omaette, arvuti taga istudes,“ selgitas Malle Lehtma.

Interneti teel loendusel osalemiseks peab olema võimalus kasutada arvutit ja internetti ning veebilehel asuvasse ankeeti sisselogimine toimub ID-kaardi või internetipanga kaudu. Koht ei ole seejuures oluline: olgu selleks siis enda või oma lähedaste kodu, töökoht, raamatukogu või koguni buss. E-loendus keskkonnas on olemas kõik vajalikud juhendid ja abi saab küsida ka Statistikaameti infotelefonil 625 9100 või e-posti teel aadressil klientitugi@stat.ee E-loenduse ajal vastab infotelefon kõigil nädalapäevadel kell 8–22, küsitlusloenduse ajal veebruaris ja märtsis esmaspäevast reedeni kell 8–18.

Tuleb ka rahvaloendaja

Kes e-loendusel osaleda ei soovi või jõua, võib oodata hoopis rahvaloendaja külastust – nemad hakkavad inimesi külastama alates 16. veebruarist ja teevad seda kuni märtsi lõpuni. Kui kedagi pole kodus või pole vastamiseks parim aeg, jätab loendaja postkasti teatise oma kontaktandmetega. „Siis tuleks loendajale helistada ja leppida kokku kohtumiseks sobiv aeg,“ ütles ringkonnajuht.

Statistikaameti palgatud 2200 rahvaloendajat hakkavad inimesi külastama alates 16. veebruarist. Neid tunneb ära Statistikaameti poolt väljastatud pildiga töötõendi, sinise kohvri ja loenduse kirjadega salli järgi. Tavapärase paberankeedi asemel märgivad nad vastused sülearvutisse ja ei küsi kunagi inimestelt nende sissetulekut.

„Tõesti, ühtegi rahvaloendajat enne 16. veebruari ei tule ja nemadki külastavad vaid neid inimesi, kes pole osalenud e-loendusel või kui ankeet on jäänud lõpetamata. Küll aga jätkavad endiselt oma tööd teiste uuringutega seotud Statistikaameti küsitlajad ja neid ei tasuks karta, vaid küsida igalt külaliselt, kes end küsituleja või loendajana esitleb, töötõendit, millel peab kindlasti olema pilt,“ soovitas Lääne-, Saare- ja Hiiumaa ringkonnajuht Malle Lehtma.

Kogu info rahva ja eluruumide loenduse kohta on leitav aadressil www.REL2011.ee ning detsembrikuu jooksul jõuavad kõikidesse postkastidesse ka loendust tutvustavad voldikud.

Karin Volmer
Statistikaamet

Reaal- ja loodusainete päev

29. novembril toimus Muhu Põhikoolis kolmas reaal- ja loodusainete päev, milles osalesid Orissaare Gümnaasiumi, Tornimäe Põhikooli ja Muhu Põhikooli kaheksandate ja üheksandate klasside nutikamad õpilased. Nüüdseks juba traditsiooniks saanud üritus toimub ühel aastal Muhus, järgmisel Orissaares. Eesmärk on teha koolide vahel koostööd, tõsta reaal- ja loodusainete populaarsust, arendada õpilaste meeskonnatööoskusi ning läbi ühiste tegemiste targemaks saada.

25 õpilast loositi viide võistkonda, iga võistkond näitas oma oskusi ja teadmisi keemias, matemaatikas, füüsikas, geograafias, bioloogias, aga ka ajaloos kombinieritult arvatamisega.

Lahendada tuli nii teoreetilisi kui praktilisi ülesandeid. Eriti meeldisid osavõtjatele ka seekord praktilise sisuga elulised ülesanded. Näiteks füüsikakabinetis määrati kehade masse ja nõõri pikkust ilma mõõtmisvahenditeta, bioloogias pidi tundma erinevaid puuliike koore või okste järgi, keemias tehti „värvilist kokteili“ ainete tiheduste leidmiseks jne. Oli väga tore jälgida, kuidas võistkonnad tõesti mees-

„Värvilise kokteili“ valmistamine keemiakabinetis. 3. koha võistkond: Aleksander Muru, Liisa Paiste, Anna-Maria Kauge, Annabel Keerd ja Sandra Staudinger.

kondadena tööle hakkasid. Parima vastuse leidmiseks vaieldi ja arutati, kõrvale jääjaid ei olnud.

Selgitasime iga ainevaldkonna parimad tundjad. Üldvõitjateks olid sel aastal Emma Maltis, Agnes Äkke, Elisa Kipper, Kristjan Mägi ja Mikk Kärner. Tänukirjad said kõik osalejad.

Enne autasustamist söödi koos kringlit ja räägiti juttu. Õpilased

arvasid, et päev oli asjalik, aga nalja sai ka. Neile meeldis, et võistkondadesse sattusid erinevate koolide õpilased ja tekkis uusi tutvavaid. Kolme kooli õpetajad tegid plaane edaspidiseks. Järgmisel aastal korraldab võistlust Orissaare Gümnaasium.

Tiina Saar

Muhu Põhikooli matemaatikaõpetaja

Vajame Teeme Ära jätkutalguid igal aastal

Kahetsusväärset võib paljudest koduüvedest leida loodust rিসতবত vanarauada, vanu akusid, kodumasinaid ja muid jäätmeid, mille eest võib omanik lisaks ilusamale vaatepildile saada ka sadu eurosid raha. Kui veel kümnekond aastat tagasi maksti kokkuostus tonni vanametalli eest 10 eurot, siis praeguseks on hinnad kerkinud.

Kuidas hinnata, kas asi on kokkuostu toomist väärt? Kui magnet esemele külge hakkab, siis on kindlasti tegemist vanarauaga, mille äratoomisel on lisaks esteetilisele küljele ka rahaline väärtus. Värvilisi metalle nagu vask, tina, alumiinium, messing magnet ei võta, kuid need on oma värvi ja rooste puudumise tõttu hõlpsasti äratuntavad. Samuti paljud neist ilmastiku mõjul oksüdeeruvad, näiteks tina muutub halliks, vask roheliseks jne.

Metalleseme kaalu hindamine koduste vahenditega on keerulisem. Kui jõuate asja üles tõsta, võib see kaaluda 50-70 kilo, kui aga jõud peale ei hakka, on kaal enamasti juba 100 kilo ligi või enam. Metall-

tonn maksab täna 200-250 eurot, seega saab lihtsa korrutustehte alusel teada asja väärtuse.

Vana malmvann kaalub 80-90 kilo ning sõiduauto vrakk 1,2-2 tonni, traktor aga kuni 10 korda rohkem. Nii maksab sageli mõni sõitev vanema põlvkonna traktor vähem kui kokkuostus ainuüksi vanametall, millest see masin koosneb. Aeda risustava vana autoromu äratoomine on iseäranis mõistlik ka seetõttu, et ilma ametliku vanametalli vastuvõtupunkti tõendita ei saa seda autoregistrist kustutada. Autorvaki ARKi hinge kirja jätmise pole aga mõistlik (liikluskindlustuskohustus).

Lisaks laiskusele on prügist vabanemine tihti jäänud teadmata taha. Sageli ei tooda erinevaid jäätmeid ära arvamuse tõttu, et lisaks koristamisvaevale küsitakse nende äraandmise eest veel ka raha. Kõige lihtsam näide on selline keskkonnale üsna ohtlik asi nagu vana autoaku, mida tavaprügikasti kindlasti visata ei tohi. Kuna akud sisaldavad enamasti sellist väärtuslikku metalli nagu plii, saab tavalise

10-12 kilogrammi kaaluva autoaku eest kokkuostus 5 eurot, suurema aku eest isegi rohkem.

Ei tasu karta, et metalli kokkuostu viimiseks peab omanik ise vabanema sellistest ohtlikest lisadest nagu akus sisalduv hape ja muud vedelikud või autoromus olev kütus, õlid, pidurivedelik jne. Kõige sellega tegeleb juba jäätme-kaitleja ning vajadusel tullakse appi suuremate esemete äraviimisel. Lisaks pakub näiteks Kuusakoski sõiduauto järelkäru tasuta kasutamise võimalust. Kui metallikola järelhaagisele laaditud, võib sinna koristustööde käigus tõsta ka autorehve, ehitusest järelejäänud puidukraami ning vanu elektroonikaseadmeid, mis samuti kogumispunktis tasuta vastu võetakse.

Kokkuvõttes saavad paljud koduüved puhtamaks ning osa rämpsu eest makstakse omanikule ka raha vastupidiselt tavaprügilatele ja jäätmejaamadele, kus prahi tooja ise peab ilusama vaatepildi nimel oma kukrut kergitama.

Marko Kippa

AS Kuusakoski juhatuse liige

Eesti esimesed koolidevahelised online meistrivõistlused males

Novembri alguses toimusid Eesti esimesed koolidevahelised online meistrivõistlused males 2011. Võistluse muutis eriliseks see, et mängida võis oma kooli arvutiklassis. Vastase valis arvuti ja turniiril osalesid õpilased 1.-12 klassini. Muhu Põhikooli võistkonda kuulusid Gariina Kudritskaja, Ives Tammeaid, Miko Pärn, Markus Andero Grubnik, Danel Hütt, Kristjan Mägi, Ragnar Looris, Herman Annus Oidekivi. Võistluse käigus toimus kaks poolfinaali ja finaali.

10. novembril toimus koolidevahelise maleturniiri I poolfinaal. Osales 11 kooli ja 50 õpilast. Esimeses poolfinaalis osalesid Hugo Treffneri Gümnaasium, Pärnu Vanalinna Põhikool, Kilingi-Nõmme Gümnaasium, Muhu Põhikool, Lustivere Põhikool, Lähte Ühisgümnaasium, Tallinna Prantsuse Lütseum, Rakvere Gümnaasium, Paikuse Põhikool, Põlva Ühisgümnaasium ja Oru kool.

14. novembril toimus II poolfinaal. Osales 10 kooli ja 39 õpilast: Kohtla Põhikool, Tallinna Tõnismäe Reaalkool, Kambja Põhikool, Jõgeva Gümnaasium, Osula Põhikool, Pärnu Kuninga Tänav Põhikool, Võhma Gümnaasium, Tartu Descartes'i Lütseum, Liivalaia Gümnaasium ja Tartu Kunstigümnaasium.

Finaalvõistlus toimus 17. novembril. Finaali pääsesid kummastki poolfinaalist viis paremat kooli. Finaalvõistlusel osales 68 õpilast järgmistest koolidest: Tallinna Tõnismäe Reaalkool, Hugo Treffneri Gümnaasium, Pärnu Kuninga Tänav Põhikool, Pärnu Vanalinna Põhikool, Kilingi-Nõmme Gümnaasium, Liivalaia Gümnaasium, Lustivere Põhikool, Kambja Põhikool, Jõgeva Gümnaasium ja Muhu Põhikool.

Ulvi Kipper

Harald Kreen 80

Harald Kreeni 80. sünnipäeva tähistati lähedaste seltsis, väljas olid tema noorepõlve sõejoonistused, akvarellid jm. Kusagilt sahtlipõhjust ilmusid suurepärased luuletused kodust, loodusest, armsatest inimestest. Haraldit peetakse Muhus legendaarseks loomaarstiks.

Muhu Hellamaa 2-klassiline Ministeeriumikool (3)

Seejärel kohandati Kannu pool-lagunenud maja üks pool internaadiks. Teine pool oli lagunenud ja seda kasutati ka kütteks. Elutingimused olid rohkem kui spartalikud: hommikuks oli pesemiseks külmunud vesi ja hommikvõimlemiseks jooksmine pimedas ümber maja. Ka koolitoidust on paljudel halvad mälestused. Erilise vastikusega meenutasid tüdrukud pekikastet. Halvad olmetingimused internaadis oli üks põhjus, millega püüti põhjendada keskkooli sulgemist Muhus.

50. aastate esimesel poolel ei olnud veel koolivormi kohustust. Juta Sülla meenutab, et kingitustest ei teadnud nad 50. aastatel midagi. Ainus soov oli, et ema jõuaks uue sitsikleidiga peo ajaks kooli. Hiljem oli tüdrukutel koolivormiks tume kleit, mille juurde kuulusid valged kraed ja pidulikel puhkudel valge, argipäeval must põll. 60. aastate keskel oli vormiks triibuline koolipluus seeliku ja musta põllega. 60. aastate lõpus ilmusid pihikseelikud. Poiste koolivorm oli ülikond, algklassides lühikeste pükste ja sukkadega, mis olid kinnitatud trippidega tripivöö ehk pihiku külge.

Kooli pedagoogilise nõukogu koosolekute protokolle lugedes on tore tõdeda, et mõned probleemid on koolis igavesed, kuigi tavaliselt öeldakse, et tänapäeva noorus on hukas ja meie omal ajal olime küll vaiksemad, korralikumad, kartsime õpetajaid ja nii edasi. Viimati kuulsin ma sellist juttu ühe 19-aastase noormehe suust. 1957. aastal oldi Piiri koolis hädas noormehega, kes õppenõukogu protokollil kohaselt „Puudus põhjusetult koolist, õppetundideks ette ei valmistunud /.../ õppetööst osa ei võtnud, vaid segas kaas-

Saaremaa ekskursioon 10.-11.augustil 1958.

õpilasi. Vajalikke õppevahendeid (raamatuid, vihikuid) ta enam kaasa ei võtnud, õpetajate märkustele vastas vasturääkimisega. Tundide ajal luges avalikult "kollast kirjandust", mida ta ära ei andnud." Üks teine õpilane väljendas ennast internaadis pehmelt öeldes ebatsensuurset, kui kasvataja nõudis öörahu. Õppenõukogus ta seda sõna enam korrata ei julgenud. Küsimusele, miks ta seda siis internaadis ütles, vastas, et pimedas julges öelda. Midagi pole uut siin päikese all. Juba 1886. aastal sooviti Kantsi-Hellamaa kogukonnanakohtult, et õpilaste puudunud päevade eest ja koolmeisteri söimamise eest tuleb trahvi nõuda. Tõsi küll, tol ajal oli söimajaks lapsevanem.

Kasvatamise kohta võeti 1959. aastal vastu otsus olla range ja kasvatama pidi ka väljaspool kooli. See põhimõte kehtis kuni nõukogude kooli lõpuni ja veel pisut kauemgi.

50. aastatel oli aktuaalne võitlus täitesulepeade vastu. 1958. aastal andis haridusminister välja käskkirja õpilaste käekirja parandamise

kohta. Õpetaja Linda Aab (Vapper), pidi selle kohta tegema õppenõukogus ettekande ja õppenõukogu võttis vastu viiest abinõust koosneva otsuse, mis pidi aitama Piiri kooli õpilastel käekirja parandada. Sellega seoses otsustati keelata täitesulepeadega kirjutamine. Arutati, mida teha õpilasega, kes keelust hoolimata seda kasutas, kuigi tema käest juba mitu täitesulepead oli ära võetud. Tagantjärele ei mäleta ei õpetajad ega õpilased enam, et see nii suur probleem oleks olnud. Küllap oli lihtsalt vaja ülalt tulnud korraldusele reageerida ja seejärel läks kõik endistesse rööbastesse.

Õppealajuhataja Rein Lahke meenutab, et Muhu Keskkoolil oli Linnuse tee ääres oleva männisalu juures tuulevaikses ja päikese-paistelises kohas vabaõhuklass maasse kinnitatud pinkide ja õpetajalauaga. Õpilastel laudu ei olnud. Klass rajati õpetaja Reet Aarma organiseerimisel ja ilusa ilmaga peeti seal agaralt mitte ainult loodusõpetuse tunde. Samas kõrval asus posti otsas kapike vajalike ilmavaatlusriistadega ja sademetemõõtja. Kogu see kompleks oli värvitud valgeks. 1958. aasta õppenõukogus on aga vabaõhuklassi rajamine uuesti päevakorras. Ilmselt siis oli vaja see taastada. Samas õppenõukogus arutati ka võimlemislinnaku rajamist

Lisaks nõukogude ajal kohustuslike tähtpäevade tähistamisele korraldas kirjandusring õpetaja Lore Tiigi juhtimisel kultuurihommikuid, kus õpilased esitasid kirjanike loomingut. Mitmel korral käis õpilastega kohtumas Juhan

Smuul. 50.-70. aastatel oli kooliväliline tegevus seotud pioneeriorganisatsiooniga. Hästi on dokumenteeritud 17. veebruaril 1960 toimunud suusamatk Enda Naaberi juhtimisel. Sport oli nõukogude ajal väga populaarne. Juta Peegli juhendamisel valminud malevapäevikud peegeldavad Piiri kooli sisukat tegevust ja on praegu asendamatu ajalooallikad. Tegemist ei olnud ainult nõukogude ajale midu iseloomuliku klantspildiga õnnelike pioneeride elust. 1967. aasta päevikus on sissekanne kahe poisi väljaviskamise kohta pioneeriorganisatsioonist. Tänapäeval võiksid need mehed endale selle alusel kui mitte vabadusvõitleja, siis vähemalt teisitimõtleja ja nõukogude võimu õõnestaja staatust taotleda.

Ideoloogiavabad olid kindlasti nääripeod ja karnevalid. Kirjanduslikul karnevalil tuli ennast kostümeerida raamatutegelaseks. Kadripäev ja vastlapäev olid päevad, mille tähistamine 70. aastatel ei erinenud suurt tänapäevast. Emadepäeva asemel tähistati naistepäeva, mis tähendas seda, et meesterahvad pidid kõiki naissoost olevusi meeles pidama. Laste lemmiktegevus oli kindlasti maastikumäng, mis praegugi oma populaarsust pole kaotanud. 1966. aastal viisid kommunistliku noorsooühingu liikmed 8. klassist pioneeride jaoks läbi öise luuremängu. See oleks ka tänapäeval ilmselt väga popp ja noortepärane üritus. Mitmesuguseid võistlusi oli rohkesti ja oli kombeks võtta endale kohustusi. Kohustus teha ühiskondlikku tööd ja korjata vanarauda ja vanapaberit oli kõige tavaprasem pioneeri ja koolilapse klassiväliline kohustus. 1966. aastal toetasid Piiri kooli pioneerid kolhoosis teenitud rahaga Vietnami kommuniste nende võitluses USA vastu.

Kuigi allkirjutanu oli samuti pioneeriorganisatsiooni täieõiguslik liige, on pioneeride korrespondents-neljavõistlus, mida Piiri koolis 60. aastatel läbi viidi, mulle täiesti tundmatu. Tuttav tuli ette raadiorivistus ja start leninlikule ülevaatusle - mis iganes see ka ei olnud - tõesti ei mäleta, et see minu elu väga seganud oleks.

(Jutu lõpp tuleb uuel aastal)

1958. aasta Saaremaa ekskursioonilt.